

Till miljöminister Romina Pourmokhtari
med kopia till Ola Göransson och Anna Isberg,
Regeringskansliet

Stockholm, 28 februari 2023

Viktiga frågor inför förhandling av EU-direktiv som rör luftkvalitet

Vi har med stort intresse tagit del av det fakta-PM med preliminära ståndpunkter om pågående översyn av EU:s luftkvalitetsdirektiv (2022/23: FPM20) som Miljödepartementet presenterade i slutet av november. Då båda våra organisationer arbetar aktivt med frågan skrev vi i december förra året ett öppet brev till dig som miljöminister och regeringen om vikten av att förbättra luftkvaliteten och folkhälsan. Med anledning av EU-kommissionens förslag vill vi nu komplettera våra tidigare synpunkter inför förhandlingarna av luftkvalitetsdirektivet och den kommande revideringen av industriutsläppsdirektivet.

Vi tycker det är mycket positivt att ni i ert PM skriver att *”Sverige avser att verka för en ambitiös linje i förhandlingarna så att direktivet inte urvattnas och där samstämmigheten i politiken kan stärkas”*. Det nämns även att *”föreslagna normer för enskilda föroreningar eventuellt kan behöva skärpas ytterligare för att ligga närmare WHO:s rekommenderade nivåer. Där det är möjligt ska luftkvalitetsarbetet även ge samordningsvinster med arbetet med begränsning av utsläpp av luftföroreningar och klimatpåverkande ämnen”*.

I samma PM står även att *”Sverige är försiktigt positiv till de föreslagna förbättringarna kring kontroll av luftkvalitet och är i princip positiv till åtgärder som säkerställer enskildas rättigheter även om förslagen behöver analyseras ytterligare.”*

Kompletterande synpunkter från Astma och Allergiförbundet samt Hjert-Lungfonden inför kommande förhandlingarna om luftkvalitetsdirektivet 2022/0347 (COD)

Vi vill skicka med dessa punkter som vi tror är särskilt viktiga att bevaka i de kommande förhandlingarna.

1. Förslaget som presenterades av EU-kommissionen innebär förvisso skärpningar av gränsvärden för luftföroreningar i EU till år 2030, men de ligger fortfarande inte i nivå med WHO:s rekommendationer och den nya kunskap som finns om hälsorisker.

Att tänka på:

Vi vill att regeringen driver på för ett skarpare luftkvalitetsdirektiv med bindande gränsvärden för luftkvalitet senast 2030 som överensstämmer med den senaste forskningen och rekommendationerna för luftkvalitet från WHO.

2. Även om det är positivt att mätningar föreslås för ultrafina partiklar och sot, medför förslaget väldigt gles övervakning.

Att tänka på:

Vi vill att ultrafina partiklar och sot ställs under samma övervakningskrav som de viktigaste föroreningarna PM, SO₂ och NO₂, för att säkra noggrannhet och representativitet.

3. Förslaget om allmän information till befolkningen om luftkvalitet når bara halvvägs. Även om Air Quality Index (AQI) är ett positivt steg är det fortfarande vagt.

Att tänka på:

– Vi saknar information om hur AQI kommer att interagera med de befintliga informationskraven och information bör även baseras på WHO:s senaste rekommendationer.

– Det finns inga framsteg när det gäller informationströsklar, som fortsätter att endast täcka ozon och inte andra farliga föroreningar som PM_{2,5} och NO₂. Informationströsklar är ett verktyg för att skydda utsatt befolkning.

4. Vi ställer oss positiva till införandet av nya rättigheter och juridiskt stöd för dem som drabbas av dålig luft för tillgång till rättvisa.

Att tänka på:

Det är viktigt att en sådan rättslig mekanism är enkel och tillgänglig för både individer och organisationer. Genomförandet av lagstiftningen ska inte i första hand vara de enskilda medborgarnas ansvar.

5. Vi välkomnar införande av ersättning vid hälsoskador till följd av luftföroreningar. Liksom bestämmelserna om tillgång till rättigheter anser vi att potentialen måste bevisas i praktiken.

Kompletterande synpunkter från Astma och Allergiförbundet samt Hjärt-Lungfonden inför pågående förhandlingar om EU:s industriutsläppsdirektiv 2010/75/EU (2022/0104/COD)

Vi vill skicka med följande två punkter som vi tror är särskilt viktiga att beakta rörande luftkvalitet i de kommande förhandlingarna – se nästa sida.

1. Förslaget om att fördröja tillståndsuppdateringar för industrier med upp till 20 år för ”administrativ börda” är respektlöst mot dem som förväntar sig framsteg för att minska industriella föroreningar och bör förkastas.

European Environmental Bureau (EEB) lyfter i sammanhanget att flexibilitet att välja utsläppsvärden inom intervall har medfört att industrier systematiskt (80 % av fallen) väljer den övre delen. Det saknas incitament att uppgradera till de mest effektiva teknikerna för minskade utsläpp.

Att tänka på:

Vi vill avvisa alla övergångsperioder som försenar implementering av ”Bästa möjliga teknik associerade utsläppsnivåer”. Vi hänvisar till alternativa mer objektiva och proportionerliga prioriteringskriterier som tagits fram av EEB, se förslag här; <https://eipie.eu/wp-content/uploads/2023/02/IED-revision-Transposition-periods.pdf>

2. Vi anser att inställningen från de medlemsstater vars regeringar gör motstånd mot viktig ersättningsrätt för medborgare som utsätts för olaglig förorening inte är acceptabel. Argument med förevändning om juridisk kompetens verkar viktigare än att hitta riktiga lösningar och att se till att människor som lider hälsomässig skada kommer kompenseras effektivt av de aktörer som är ansvariga för detta.

Att tänka på:

Vi vill att förslagen i direktivet ska tillhandahålla meningsfulla ersättningsrättigheter för medborgare och sanktioner. Lagkrav kommer bara att upprätthållas om det är dyrare att bryta mot dem. Om verkställigheten underläts på grund av att påföljder inte är avskräckande måste detta ändras. Bötesbeloppet bör sättas till minst 10 % av aktörens årliga globala omsättning. Se alternativa förslag från EEB här; <https://eipie.eu/wp-content/uploads/2023/02/IED-revision-Compensation-rights-and-penalties.pdf>

Avslutningsvis så vill vi påminna att en ambitiös lagstiftning om god luftkvalitet i EU är en förutsättning för att vi i Sverige ska kunna andas frisk luft. Luftföroreningar känner inga landsgränser och en stor del av den dåliga luften i framför allt södra Sverige beror på intransporterade luftföroreningar. Emissioner behöver minskas i Sverige och i EU för att vi ska kunna minska den stora ohälsokostnaden i form av bland annat förlorade levnadsår, försämrad lungfunktion, astma och hjärt- och kärlsjukdomar.

Med vänlig hälsning

Mikaela Odemyr
Ordförande
Astma- och Allergiförbundet

Kristina Sparreljung
Generalsekreterare
Hjert-Lungfonden

Kontaktuppgifter till handläggare:

Marie-Louise Luther, intressepolitiskt sakkunnig Astma- och Allergiförbundet:
marie-louise.luther@astmaoallergiforbundet.se , 08-506 28 211

Martina Elings-Pers, intressepolitisk sakkunnig, Hjert-Lungfonden:
martina.elings-pers@hjärt-lungfonden.se , 070-330 52 74